

Πώς περνάμε τη μέρα μας;

Διδακτική πρόταση 2: Συνοπτικό πλαίσιο καθημερινής ζωής

Ερώτημα-κλειδί

- Πώς περνάμε τη μέρα μας από τα πολύ παλιά χρόνια μέχρι σήμερα;

Σύνδεση με το προηγούμενο μάθημα

Στο προηγούμενο μάθημα τα παιδιά μελέτησαν διάφορες αλλαγές και συνέχειες ως προς τη μετακίνηση και την εγκατάσταση των ανθρώπων. Στο σημερινό μάθημα μελετούν αλλαγές και συνέχειες που έχουν να κάνουν με την καθημερινή ζωή των ανθρώπων. Με κάθε ευκαιρία επισημαίνουμε/υπενθυμίζουμε τις συνδέσεις και τα κοινά στοιχεία με την προηγούμενη επισκόπηση.

Μαθησιακοί στόχοι

Οι μαθητές και μαθήτριες να:

- αναφέρουν βασικές αλλαγές και συνέχειες στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων από την Παλαιολιθική Εποχή μέχρι σήμερα (γνώση περιεχομένου).
- παρατηρήσουν ότι στην ανθρώπινη ιστορία υπήρξαν μεγάλες αλλαγές που σημειώθηκαν στη διάρκεια πολλών χιλιάδων χρόνων (επιστημολογικές έννοιες).
- κάνουν συγκρίσεις των διάφορων εποχών επιχειρηματολογώντας για τις επιλογές τους (δεξιότητες).
- επιχειρηματολογούν και να τεκμηριώνουν τις υποθέσεις τους για πιθανές αλλαγές και συνέχειες στο μέλλον (δεξιότητες).

Διδακτικό και μαθησιακό υλικό

- Κορδέλα σε ρολό.
- Διαδραστικός πίνακας ή Η.Υ. και προβολέας για τη σχετική παρουσίαση PowerPoint (εικόνες και πληροφορίες που αναπαριστούν τη ζωή των ανθρώπων στις υπό μελέτη ιστορικές περιόδους. Πρόσβαση: Ιστοσελίδα Ιστορίας, Δημοτικής Εκπαίδευσης (ΔΕ) http://www.schools.ac.cy/klimakio/Themata/istoria/c_taxi_did_protaseis.html. Όπου δεν υπάρχει διαθέσιμος Η.Υ. και προβολέας μπορούν να χρησιμοποιηθούν φύλλα με τις αντίστοιχες εικόνες).
- Ατομική πλαστικοποιημένη καρτέλα (μικρός πίνακας), μαρκαδόροι νερού και σφουγγαράκι.
- Φύλλο Εργασίας «Συγκρίνοντας τις εποχές. Πώς περνάμε τη μέρα μας;» (σ. 27).
- Φύλλο Εργασίας «Τι αλλάζει; Τι μένει το ίδιο; Πώς περνάμε τη μέρα μας;» (σ. 28).
- Κάρτες Εργασίας Τι αλλάζει και τι μένει το ίδιο από την Παλαιολιθική Εποχή μέχρι σήμερα; (σ. 10-15).
- Φάκελος Επιτευγμάτων.

Δραστηριότητα προσανατολισμού

«Τι τρώμε σήμερα;». Τα παιδιά αναμένεται να αναφερθούν σε μια πληθώρα τροφών. «Πού βρίσκουμε το φαγητό μας;». Τα παιδιά αναμένεται να αναφερθούν στην αγορά προϊόντων

αλλά, σε κάποιες περιπτώσεις, και στην καλλιέργεια τροφίμων (ενδεχομένως και στην εκτροφή ζώων σε κάποιες αγροτικές περιοχές).

«Πώς χρησιμοποιούμε σήμερα την τεχνολογία;». Είναι πολύ πιθανόν τα παιδιά να αναφερθούν σε μια πληθώρα μηχανών και συσκευών. Μέσα από τη συζήτηση, διευκρινίζουμε ότι με τον όρο τεχνολογία εννοούμε οτιδήποτε χρησιμοποιούμε πέρα από το σώμα μας. Αυτό θα επιστήσει την προσοχή των παιδιών ακόμα και σε απλά εργαλεία (π.χ. μολύβι, καρέκλα κ.λπ.).

«Πώς περνούν τη μέρα τους οι άνθρωποι;». Τα παιδιά αναμένεται να αναφερθούν σε διάφορες ασχολίες. Είναι πιθανόν αρκετά παιδιά να κάνουν αναφορά μόνο στη δική τους εμπειρία (σχολείο, παιχνίδι, τηλεόραση κ.λπ.). Σε αυτή την περίπτωση ενθαρρύνουμε τα παιδιά να σκεφτούν την καθημερινή ζωή διάφορων άλλων ανθρώπων που γνωρίζουν.

Αναφέρουμε στα παιδιά ότι στο σημερινό μάθημα θα ρίξουμε μια ματιά στο πώς ζούσαν την καθημερινή τους ζωή οι άνθρωποι στα πολύ παλιά χρόνια. Υπενθυμίζουμε το παράδειγμα της κορδέλας που χρησιμοποιήσαμε στο πρώτο μάθημα. Σε περίπτωση που τα παιδιά δεν φαίνεται να το θυμούνται ή να υπάρχουν παρανοήσεις σχετικά με την χρονική απόσταση από τότε μέχρι σήμερα, μπορούμε να επαναλάβουμε τη δραστηριότητα ή να χρησιμοποιήσουμε μια αντίστοιχη.

Υπενθυμίζουμε στα παιδιά ότι για να μελετήσουμε τη ζωή των ανθρώπων στο παρελθόν το χωρίζουμε σε «κομμάτια» τα οποία ονομάζουμε εποχές ή περιόδους. Για να εποπτικοποιήσουμε αυτή την πληροφορία, παρουσιάζουμε την πρώτη διαφάνεια της παρουσίασης (είτε με τον προβολέα, είτε σε έντυπη μορφή), στην οποία εμφανίζονται οι τρεις εποχές που θα μελετήσουμε, λαμβάνοντας υπόψη ότι: (α) οι εποχές αυτές έχουν διαφορετική χρονική διάρκεια μεταξύ τους· και (β) ανάμεσα σε αυτές τις εποχές και το σήμερα μεσολαβούν οι εποχές που θα διδαχθούν στις επόμενες τάξεις.

Υπενθυμίζουμε και πάλι ότι το πρώτο κομμάτι ονομάζεται «Παλαιολιθική Εποχή» δηλαδή η παλιά εποχή της πέτρας. Το δεύτερο κομμάτι ονομάζεται «Νεολιθική Εποχή», δηλαδή η νέα εποχή της πέτρας. Το τρίτο κομμάτι ονομάζεται «Εποχή του Χαλκού». Ο χαλκός είναι ένα μέταλλο όπως είναι ο σίδηρος, το χρυσάφι κ.ά.. Τα ονόματα αυτά τα έδωσαν οι αρχαιολόγοι. Αναφέρουμε στα παιδιά ότι σήμερα θα πρέπει να ανακαλύψουν γιατί δόθηκαν αυτά τα ονόματα.

Δραστηριότητα 1: Πώς ήταν η καθημερινή ζωή κατά την Παλαιολιθική Εποχή;

Παρουσιάζουμε το πρώτο μέρος της παρουσίασης που περιλαμβάνει εικόνες που αναπαριστούν ομάδες ανθρώπων της Παλαιολιθικής Εποχής. Τονίζουμε και πάλι ότι αυτά δεν είναι φωτογραφίες, αλλά *αναπαραστάσεις* βασισμένες σε αυτά που γνωρίζουμε για την εποχή εκείνη. Οι μαθητές και οι μαθήτριες δίνουν απαντήσεις στις εξής ερωτήσεις:

1. Τι τρώνε οι άνθρωποι;
2. Πού βρίσκουν την τροφή τους;
3. Από τι είναι φτιαγμένα τα ρούχα που φορούν;
4. Από τι είναι φτιαγμένα τα εργαλεία τους και πώς τα χρησιμοποιούν;
5. Πώς περνούν τη μέρα τους;
6. Κάνουν όλοι τα ίδια πράγματα;

Είναι πιθανό κάποια παιδιά να μην μπορούν να δώσουν άμεσα απαντήσεις, ή οι απαντήσεις τους να είναι προβληματικές (συνήθως γιατί χρησιμοποιούν αναχρονισμούς). Μέσα από συζήτηση βοηθούμε τα παιδιά να διαπιστώσουν ότι:

1. Οι άνθρωποι τρώνε κρέας, ψάρια, φρούτα, λαχανικά, σπόρους και άνθη.
2. Οι άνθρωποι κυνηγούν ζώα, ψαρεύουν ψάρια και μαζεύουν φρούτα, λαχανικά, σπόρους και άνθη.

3. Οι άνθρωποι φοράνε ρούχα φτιαγμένα από δέρμα. Τα φτιάχνουν μόνοι τους.
4. Οι άνθρωποι φτιάχνουν εργαλεία από πέτρα, ξύλο, όστρακα και κόκαλα, τα οποία χρησιμοποιούν για να κυνηγούν και για να φτιάχνουν πράγματα που χρειάζονται.
5. Οι άνθρωποι κυνηγούν ζώα, ώστε να προμηθεύονται την τροφή τους και να φτιάχνουν εργαλεία.
6. Οι άντρες και οι γυναίκες δεν κάνουν πάντα τις ίδιες δουλειές.

Τα παιδιά κάνουν υποθέσεις γιατί η εποχή αυτή ονομάστηκε Παλαιολιθική.

Δραστηριότητα 2: Πώς ήταν η καθημερινή ζωή κατά τη Νεολιθική Εποχή;

Παρουσιάζουμε το δεύτερο μέρος της παρουσίασης PowerPoint με εικόνες που δείχνουν ομάδες ανθρώπων της Νεολιθικής Εποχής. Τονίζουμε στα παιδιά ότι οι εικόνες αυτές δεν αποτελούν φωτογραφίες ή πιστά αντίγραφα αυτών που έβλεπαν οι δημιουργοί τους, αλλά *αναπαραστάσεις* βασισμένες σε αυτά που γνωρίζουμε για την εποχή εκείνη. Καλούμε τα παιδιά να δώσουν απαντήσεις στις εξής ερωτήσεις:

1. Τι τρώνε οι άνθρωποι;
2. Πού βρίσκουν την τροφή τους;
3. Από τι είναι φτιαγμένα τα ρούχα που φορούν;
4. Από τι είναι φτιαγμένα τα εργαλεία τους και πώς τα χρησιμοποιούν;
5. Πώς χρησιμοποιούν τα εργαλεία/τεχνολογία;
6. Πώς περνούν τη μέρα τους;
7. Κάνουν όλοι τα ίδια πράγματα;

Είναι πιθανό κάποια παιδιά να μην μπορούν να δώσουν άμεσα απαντήσεις, ή οι απαντήσεις τους να είναι προβληματικές (συνήθως γιατί χρησιμοποιούν αναχρονισμούς). Μέσα από τη συζήτηση τους βοηθούμε να διαπιστώσουν ότι:

1. Οι άνθρωποι τρώνε κρέας, ψάρια, φρούτα, λαχανικά, δημητριακά, σπόρους και άνθη.
2. Οι άνθρωποι κυνηγούν αλλά και εκτρέφουν τα δικά τους ζώα, ψαρεύουν ψάρια, καλλιεργούν δημητριακά, και μαζεύουν λαχανικά, φρούτα, σπόρους και άνθη.
3. Οι άνθρωποι φορούν ρούχα που τα φτιάχνουν μόνοι τους από δέρμα και ύφασμα.
4. Οι άνθρωποι φτιάχνουν εργαλεία από πέτρα, ξύλο, κόκαλα και πηλό· και τα χρησιμοποιούν για να κυνηγούν, να καλλιεργούν τη γη, να αποθηκεύουν τρόφιμα και να φτιάχνουν άλλα εργαλεία.
5. Οι άνθρωποι καλλιεργούν τη γη, εκτρέφουν ζώα, φτιάχνουν διάφορα εργαλεία, κυνηγούν, ψαρεύουν και μαζεύουν τροφή.
6. Οι άντρες και οι γυναίκες δεν κάνουν πάντα τις ίδιες δουλειές.

Γιατί αυτή η εποχή ονομάστηκε «Νεολιθική Εποχή»; Τα παιδιά σημειώνουν στην ατομική τους καρτέλα τις απόψεις τους, τις οποίες συζητούμε στην ολομέλεια.

Δραστηριότητα 3: Πώς ήταν η καθημερινή ζωή κατά την Εποχή του Χαλκού;

Παρουσιάζουμε το τρίτο μέρος της παρουσίασης PowerPoint με εικόνες από ομάδες ανθρώπων της Εποχής του Χαλκού. Τονίζουμε και πάλι στα παιδιά ότι οι εικόνες αυτές δεν αποτελούν φωτογραφίες ή πιστά αντίγραφα των όσων έβλεπαν οι δημιουργοί τους, αλλά *αναπαραστάσεις* που φτιάχτηκαν βασισμένες σε αυτά που γνωρίζουμε για την εποχή εκείνη.

Καλούμε τα παιδιά να δώσουν απαντήσεις στις εξής ερωτήσεις:

1. Τι τρώνε οι άνθρωποι;
2. Πού βρίσκουν την τροφή τους;
3. Από τι είναι φτιαγμένα τα ρούχα που φορούν;

4. Από τι είναι φτιαγμένα τα εργαλεία τους και πώς τα χρησιμοποιούν;
5. Πώς περνούν τη μέρα τους;
6. Κάνουν όλοι τα ίδια πράγματα;

Είναι πιθανό κάποια παιδιά να μην μπορούν να δώσουν άμεσα απαντήσεις, ή οι απαντήσεις τους να είναι προβληματικές (συνήθως γιατί χρησιμοποιούν αναχρονισμούς). Μέσα από τη συζήτηση τους βοηθούμε να διαπιστώσουν ότι:

1. Οι άνθρωποι τρώνε κρέας, ψάρια, δημητριακά, γαλακτοκομικά προϊόντα, φρούτα, λαχανικά και άνθη.
2. Οι άνθρωποι κυνηγούν αλλά και εκτρέφουν τα δικά τους ζώα, ψαρεύουν ψάρια, καλλιεργούν φρούτα και δημητριακά, μαζεύουν λαχανικά, φρούτα, σπόρους και άνθη. Επίσης αγοράζουν τροφές από άλλα μέρη.
3. Οι άνθρωποι φορούν ρούχα φτιαγμένα από δέρμα και ύφασμα. Τα φτιάχνουν μόνοι τους ή τα αγοράζουν.
4. Οι άνθρωποι χρησιμοποιούν εργαλεία φτιαγμένα από πέτρα, ξύλο, κόκαλα, πηλό και χαλκό (και μπρούντζο).
5. Οι άνθρωποι καλλιεργούν τη γη, φτιάχνουν εργαλεία και αγγεία, βγάζουν από τη γη και επεξεργάζονται τον χαλκό, κυνηγούν, κάνουν εμπόριο, πολεμούν.
6. Οι άντρες και οι γυναίκες δεν κάνουν πάντα τις ίδιες δουλειές. Επίσης, έχουμε ανθρώπους που ειδικεύονται σε διαφορετικές δουλειές (π.χ. αγγειοπλάστης, μεταλλουργός κ.λπ.)

Γιατί αυτή η εποχή ονομάστηκε «Εποχή του Χαλκού»; Τα παιδιά σημειώνουν στην ατομική του καρτέλα τις απόψεις τους, τις οποίες συζητούμε στην ολομέλεια.

Δραστηριότητα 4: Συγκρίνοντας τις εποχές

Με τη βοήθεια των όσων συζητήσαμε σήμερα, αλλά και των σχετικών σελίδων από τις Κάρτες Εργασίας *Τι αλλάζει και τι μένει το ίδιο από την Παλαιολιθική Εποχή μέχρι σήμερα;* προχωρούμε σε συγκρίσεις ανάμεσα στις διάφορες εποχές. Τα παιδιά εργάζονται στο Φύλλο Εργασίας «Συγκρίνοντας τις εποχές. Πώς περνάμε τη μέρα μας;» (σ. 27) κάνοντας κατηγοριοποιήσεις/ιεραρχήσεις. Το κάθε παιδί εργάζεται με τον δικό του ρυθμό και συμπληρώνει όσες δραστηριότητες μπορεί από το σχετικό Φύλλο Εργασίας. Βεβαιωνόμαστε ότι το κάθε παιδί έχει ολοκληρώσει τουλάχιστον μια δραστηριότητα και την έχει συζητήσει με το παιδί που κάθεται δίπλα του.

Στη συνέχεια, τα παιδιά παρουσιάζουν τις ιεραρχήσεις/κατηγοριοποιήσεις τους και η ολομέλεια της τάξης σχολιάζει. Δεν επιδιώκουμε να εκμαιεύσουμε «ορθές» απαντήσεις (αφού σε πολλές από τις ερωτήσεις δεν υπάρχει μόνο μια σωστή απάντηση), αλλά να ενθαρρύνουμε τα παιδιά να σκέφτονται και να επιχειρηματολογούν για τις επιλογές που κάνουν, οι οποίες στο τέλος του μαθήματος είναι αποδεκτό να διαφέρουν. Βεβαιωνόμαστε και πάλι ότι στη διάρκεια των 4 μαθημάτων που αφιερώνονται στις επισκοπήσεις, όλα τα παιδιά παρουσιάζουν τη δουλειά τους σε αυτή τη δραστηριότητα τουλάχιστον μια φορά.

Σημείωση: Σε περίπτωση που δεν υπάρχει αρκετός χρόνος συστήνεται, αντί για ιεραρχήσεις, τα παιδιά να επιλέγουν ποια εποχή ανταποκρίνεται στην κάθε δήλωση.

Δραστηριότητα 5: Πώς περνούν τη μέρα τους οι άνθρωποι του 31ου αιώνα (1000 χρόνια μετά)

Ζητούμε από τα παιδιά να συμπληρώσουν τη στήλη για τον 31^ο αιώνα (1000 χρόνια μετά) από τις σχετικές σελίδες στις Κάρτες Εργασίας *Τι αλλάζει και τι μένει το ίδιο από την Παλαιολιθική Εποχή μέχρι σήμερα;* (σ. 10-15), και να εισηγηθούν απαντήσεις στα ίδια ερωτήματα. Τονίζουμε στα παιδιά ότι, για κάθε στοιχείο που αναφέρουν, θα πρέπει να δίνουν και τον λόγο για τον οποίο κατέληξαν στη συγκεκριμένη εισήγηση.

Ανακεφαλαίωση - Ανατροφοδότηση

Πριν αποχαιρετήσουμε τα παιδιά, τους ζητούμε να συμπληρώσουν το Φύλλο Εργασίας «Τι αλλάζει; Τι μένει το ίδιο; Πώς περνάμε τη μέρα μας;» (σ. 28), στο οποίο σημειώνουν αλλαγές και συνέχειες. Οι στήλες έχουν διαφορετικό μέγεθος για να δίνουν την αίσθηση της διαφορετικής διάρκειας της κάθε περιόδου. Η προτελευταία στήλη παραμένει κενή, αφού αντιστοιχεί σε περιόδους που θα διδαχθούν σε επόμενες τάξεις. Στις κενές σειρές τα παιδιά ή ο/η εκπαιδευτικός μπορούν να προσθέσουν δικές τους δηλώσεις.

Αναστοχασμός παιδιού

Το κάθε παιδί επιλέγει να απαντήσει σε μια ή περισσότερες ερωτήσεις:

- Τι μου άρεσε πιο πολύ ή μου έκανε εντύπωση από αυτά που κάναμε σήμερα;
- Άλλαξαν οι ιδέες/γνώσεις μου με το σημερινό μάθημα; Γιατί;
- Συνεργάστηκα/συζήτησα αποτελεσματικά με άλλα παιδιά;
- Τηρήθηκαν οι αρχές του αμοιβαίου σεβασμού στον διάλογο;
- Πώς θα με βοηθήσουν αυτά που έμαθα σήμερα στην καθημερινή μου ζωή;
- Τι άλλο θέλω να μάθω; Τι θα ήθελα να εισηγηθώ στη/στον δασκάλα/ό μου;

Αναστοχασμός εκπαιδευτικού

- Πότε συμμετείχαν πιο ενεργά τα παιδιά;
- Τι πέτυχε κατά την άποψή μου; Τι δεν «δούλεψε» και γιατί;
- Ποιες περιοχές χρειάζονται βελτίωση; Πώς θα μπορούσαν να γίνουν;

Αξιολόγηση

Συντρέχουσα αξιολόγηση γίνεται κατά τη διάρκεια του μαθήματος μέσα από τις δραστηριότητες που εκτελούν τα παιδιά στις ομάδες τους και στην ολομέλεια της τάξης· και τελική αξιολόγηση γίνεται με τη δραστηριότητα ανακεφαλαίωσης και επαναφοράς των κύριων σημείων.